

مجامع عمومی

راهنمای برگزاری و تصمیم گیری

نویسندگان

مهدی نجفی سیاهرودی، سید مسلم علوی

محمد مهدی مومن زاده

ناظر علمی

علی رضا امیدوار

مرکز ترویج حاکمیت و مسئولیت شرکتی

نشر گنگنه هاوری

سرشناسه	نحفی سیاهرودی، مهدی، ۱۳۶۲ -
عنوان و نام پدیدآور	مجامع عمومی: راهنمای برگزاری و تصمیم‌گیری / نویسندگان: مهدی نحفی سیاهرودی، سید مسلم علوی، محمد مهدی مومن زاده؛ ناظر علمی: علی‌رضا امیدوار؛ [به سفارش] مرکز ترویج حاکمیت و مسئولیت شرکتی.
مبلیغات نشر	تهران: گندمان، ۱۳۹۲.
مشخصات ظاهری	۱۳۴ ص: مصور، جدول، نمودار.
شابک	978-600-7199-01-5
وضعیت فهرست نویسی	فیا:
موضوع	شرکت‌های سهامی - ایران
موضوع	شرکت‌ها - مجمع عمومی
موضوع	سهامداران - وضع حقوقی و قوانین
موضوع	سرمایه‌گذاران خصوصی
شناسه افزوده	علوی، سید مسلم، ۱۳۶۲ -
شناسه افزوده	مومن زاده، محمد مهدی، ۱۳۶۳ -
شناسه افزوده	امیدوار، علی‌رضا، ۱۳۵۶ -، ناظر علمی مرکز ترویج حاکمیت و مسئولیت شرکتی
رده‌بندی کنگره	۱۳۹۲ م ۳ / ن ۷ / ۷ / ۴۱۳۵ HG
رده‌بندی دیویی	۳۳۸ / ۷۴:
شماره کتابشناسی ملی	۳۴۲۱۸۵۴:

نام کتاب	مجامع عمومی - راهنمای برگزاری و تصمیم‌گیری
نویسندگان	مهدی نحفی سیاهرودی، سید مسلم علوی و محمد مهدی مومن زاده
ناظر علمی	علی‌رضا امیدوار
ناشر	گندمان
چاپ نخست	زمستان ۱۳۹۳
شمارگان	۷۵۰ جلد
حروفچینی	گروه انتشارات دایره
لبتوگرافی	فیلم گرافیک
چاپ	فراین
صحافی	دانشور
شابک	۹۷۸-۶۰۰-۷۱۹۹-۰۱-۵
	۱۱۰۰۰ تومان

نشر گندمان: تهران - خیابان ولیعصر، توانیر، کوچه پله هفتم، پلاک ۱

مرکز بخش: خاتون، تلفن: ۸۸۸۷۹۲۴۰ و ۰۹۱۲۱۲۲۱۴۴۲

صندوق پستی ۳۹۶ - ۱۵۷۴۵

www.dayerehgroup.com

فهرست

۷	پیش‌گفتار
۱۷	مقدمه
۱۹	۱. حقوق سهامداران و جایگاه مجامع عمومی در تحقق آن
۲۵	۲. جنبش سهامداران و ضرورت وجود مجامع سهامداران
۳۱	۳. شرکت سهامی و مجامع عمومی آن
۳۳	۴. انواع مجامع از نظر نوع موضوعات مورد بررسی
۳۳	۴-۱. مجمع عمومی مؤسس و وظایف آن
۳۶	۴-۲. مجمع عمومی عادی سالیانه و وظایف آن
۳۸	۴-۳. مجمع عمومی فوق‌العاده و وظایف آن
۳۹	۵. انواع مجامع از نظر شکل اجرا (فیزیکی، الکترونیک)
۳۹	۵-۱. مجامع سهامداران به شکل فیزیکی
۴۰	۵-۲. مجامع سهامداران به شکل الکترونیک
۴۸	۶. مجمع عمومی در شرکت‌های دولتی
۵۲	۷. استانداردهای اولیه برای مدیریت بهینه جلسات مجامع
۵۲	۷-۱. زمان برگزاری، روشهای دعوت از سهامداران، ...
۵۹	۷-۲. تعیین وظایف افراد حاضر در جلسه مجمع
۶۳	۷-۳. درک اختیارات قانونی هر مجمع
۶۵	۷-۴. تبیین نحوه حضور سهامداران / وکلا و نمایندگان آنان در ...
۶۹	۷-۵. تعیین مستندات مورد نیاز برای جلسات مجامع
۷۰	۷-۶. تعیین نوع گزارش‌های قابل ارائه در صحن مجامع سهامداران
۷۱	۷-۷. تعیین فرآیند ریاست بر جلسه مجمع
۷۳	۷-۸. تعیین فرآیند پرسش‌گری سهامداران و ارائه طرح‌های پیشنهادی
۷۵	۷-۹. طریق اخذ رأی و اکثریت ضروری آراء برای اتخاذ تصمیم ...
۷۹	۷-۱۰. شرایط و تفاوت‌های تشکیل جلسات مجمع پس از جلسه اول
۸۶	۷-۱۱. تصمیمات مالی، پاداش هیأت مدیره و تقسیم سود و اندوخته
۸۹	۸. محدودیت‌های اختیارات مجامع
۹۱	۹. فرآیند برگزاری مجامع
۱۰۵	پیوست‌ها
۱۰۵	پیوست ۱: قوانین و مقررات مربوط به نحوه اطلاع‌رسانی جلسات مجامع

- ۱۰۸ پیوست ۲: اعلامیه دریافت طرح پیشنهادی از جانب سهامداران
- ۱۰۹ پیوست ۳: اعلامیه دعوت از سهامداران برای حضور در مجمع ...
- ۱۱۰ پیوست ۴: برگ وکالت‌نامه
- ۱۱۱ پیوست ۵: دستور جلسه مجمع عمومی عادی / عادی به طور فوق‌العاده
- ۱۱۳ پیوست ۶: دستور جلسه مجمع عمومی فوق‌العاده
- ۱۱۵ پیوست ۷: قوانین حضور در جلسه
- ۱۱۷ پیوست ۸: فهرست بازنگری تدارکات مجامع سهامداران
- ۱۱۸ پیوست ۹: خلاصه گزارش‌های هیات مدیره (گزارش سالیانه) برگ اول
- ۱۲۱ پیوست ۱۰: خلاصه گزارش بازرس (برگ اول)
- ۱۲۴ پیوست ۱۱: خلاصه گزارش حسابرس (برگ اول)
- ۱۲۸ پیوست ۱۲: صورت جلسه مجمع سهامداران (برگ اول)
- ۱۳۲ پیوست ۱۳: فرم ارزیابی میزان اثربخشی مجمع سهامداران شرکت...

پیش‌گفتار

شیوه برگزاری مجامع عمومی شرکتهای بورسی

هیات مدیره از جمله ساز و کارهای داخلی حاکمیت شرکتی است که تاثیر زیادی بر عملکرد شرکت و رعایت حقوق ذینفعان بنگاه اقتصادی دارد. نقش هیات مدیره شرکت‌ها در نظارت بر نحوه اداره شرکت جهت دستیابی به اهداف تعیین شده و هدایت مدیریت اجرایی بسیار تعیین کننده است، تا جایی که در مواردی، حاکمیت شرکتی مناسب به واسطه ترکیب و عملکرد هیات مدیره سنجیده می‌شود. هیات مدیره علاوه بر هدایت استراتژیک شرکت، مسئولیت مهمی در نظارت بر عملکرد مدیریتی و دستیابی به بازده مناسب برای سهام‌داران، رعایت قوانین و در عین حال جلوگیری از بروز تضاد منافع و ایجاد توازن بین توقعات ناسازگار از شرکت به عهده دارد. وظیفه وفاداری نیز اهمیت ویژه‌ای به سبب تاکید بر اجرای موثر دیگر اصول حاکمیت شرکتی OECD در مورد رفتار یکسان با سهام‌داران، نظارت بر معاملات با اشخاص وابسته و تدوین سیاست تعیین نظام جبران خدمات مدیران اجرایی اصلی و اعضای هیات مدیره دارد.

مهمترین نکته برای حفظ حقوق سهامداران برگزاری درست، شفاف و قانونی مجمع عمومی شرکتهای به ویژه شرکتهای بورسی می‌باشد که شیوه رأی‌گیری و نحوه برگزاری آن مطلوب باشد. در کشور به دلیل ضعف‌های مقرراتی در مجامع رأی‌گیری‌ها به صورت کتبی صورت نمی‌پذیرد، به ویژه هنگام تصویب معاملات مشمول ماده ۱۲۹ و سهامداران ذی‌نفع به راحتی در رأی‌گیری شرکت می‌کنند و یا رأی‌گیری با استفاده از میزان بلندی صدای صلوات سنجیده می‌شود. هنوز هیچ ساز و کاری در کشور برای حفظ حقوق سهامداران اقلیت هنگام ادغام یا انحلال شرکت یا اخراج از بورس دیده نشده است. مطابق با نظر سازمان بورس مهمترین عناوین شکایات سهامداران از هیات مدیره شرکتهای بورسی به شرح زیر است که همانگونه که می‌بینیم در صورت برگزاری صحیح و مطلوب برگزاری مجمع عمومی و تدوین

دستورالعمل‌ها و آیین‌نامه‌های لازم برای برگزاری مجامع برخی از این عناوین کاهش می‌باید.

* فقدان صلاحیت نماینده حقیقی عضو حقوقی هیات مدیره

* سوء مدیریت و ائتلاف منابع شرکت

* تأخیر طولانی مدت شرکت در تحویل برگه‌های جدید سهام (پس از افزایش سرمایه) و ضرر سهامداران

* عضویت شرکت‌های همگروه در هیات مدیره و استفاده از اطلاعات مالی آن شرکت‌ها

* تأخیر شرکت در اجرای افزایش سرمایه مورد تصویب مجمع عمومی

* برداشت وجه از منابع شرکت توسط مدیران

* ابهام در اطلاعات مالی شرکت‌ها

* افزایش سرمایه از محل سود انباشته بدون اخذ رضایت سهامدار

* تبدیل شرکت سهامی عام به سهامی خاص

* عدم رضایت تشریفات قانونی در برگزاری مجامع عمومی

* طولانی شدن زمان تنفس بین مجامع عمومی

* عدم پرداخت سود سهام در مهلت قانونی

* پرداخت سود سهام توسط شرکت‌ها از طریق حساب‌های مختلف بانکی و لزوم

افتتاح حساب‌های مختلف بانکی و لزوم افتتاح حساب در تمامی بانک‌ها به ازای هر شرکت بورسی

* عدم وجود بانک اطلاعاتی مشخصات سهامداران ، به خصوص آدرس پستی و شماره تماس تلفنی،

* عدم ارسال برگه شرکت در افزایش سرمایه به آدرس سهامدار

* فروش حق تقدم سهامدار، بدون اطلاع وی

* عدم واریز مبالغ حاصل از فروش حق تقدم سهامدار به حساب بانکی وی

* بسته بودن نماد معاملاتی شرکت به مدت طولانی

* خودداری یا تأخیر در ارسال اطلاعات به سازمان و افشای آن برای عموم

* عدم رعایت صرفه و صلاح سهامدار توسط مدیران شرکت

* توزیع سود موهوم

در قانون تجارت به مسئولیتهای زیاد هیات مدیره اشاره شده است اما به اعمال کنترل و نظارت هیات مدیره چون کمیته حسابرسی و کنترل داخلی اشاره‌ای نشده است. در ماده ۱۴۸ قانون تجارت نیز وظایف بازرس با حسابرس نیز یکی است این در حالی که امروزه در تمام دنیا اظهار نظر در مورد صحت اطلاعات مالی به عهده حسابرس و موارد رعایت اساننامه و قانون تجارت و حقوق صاحبان سهام به عهده بازرس گذارده شده است. احراز مالکیت سهامداران در ماده ۹۹ و ۱۰۱ و ۱۲۹ و ۱۹۸ قانون تجارت به روشنی اشاره گردیده است اما به دلیل اینکه در ارتباط با این مواد قانونی دستورالعمل اجرایی خاصی وجود ندارد، حقوق سهامداران در مجامع به راحتی نقض می‌شود. همچنین دستورالعملی برای ماده ۱۳۳ قانون تجارت تهیه گردد. حق رأی در مجامع به ویژه برای سهامداران خرد به راحتی نادیده گرفته می‌شود. و هیچ سازوکاری برای عدم تقارن اطلاعاتی دیده نشده است. شناسایی صاحبان سهام، شرایط برای اعمال رأی سهامداران، چگونگی تنفیذ معاملات و نحوه انتخاب یا تغییر همزمان چند عضو هیأت مدیره از جمله حقوق سهامداران است که به شدت در بازار سرمایه نقض می‌شود. به عنوان مثال شرکتها محل برگزاری مجمع خود را با کارکنان خود تکمیل می‌کنند به گونه‌ای که سهامداران اقلیت نمی‌توانند در مجمع شرکت کنند یا در صورت اعتراض برخی صاحبان سهام، کارکنان شرکت یا سهامداران موافق هیأت مدیره یا سهامداران با نفوذ، سهامداران اقلیت را مورد اذیت و آزار قرار می‌دهند. مشخص نیست که در مجمع چه زمانی از شروع برگزاری جلسه حاضرین در جلسه مآخذ تلقی می‌گردد.

الف- دستورالعمل حاکمیت شرکتی که در همه کشورهای منطقه خاورمیانه تصویب و اجرایی شده است در ایران بعد از گذشت ۸ سال از تدوین آن هنوز اجرایی نشده است، مهمترین دغدغه حاکمیت شرکتی چگونگی حمایت از سهامداران اقلیت در مقابل زیادخواهی سهامداران اکثریت است، بنابراین یکی از اصول مهم در

راهبری شرکتها اصل رفتار منصفانه با سهامداران می‌باشد، نظام حاکمیت شرکتی در پی ایجاد سازوکارهایی برای به رسمیت شناختن حقوق تمامی سهامداران است و ضمن رفتار عادلانه به آنها اجازه دسترسی برابر به اطلاعات شرکت را می‌دهد، مسلماً چنین رویکردی در جهت منافع خود شرکت می‌باشد زیرا حسن شهرت ناشی از این رفتار، ظرفیتهای جذب منابع بیرونی و نیز ارزش شرکت را نزد عموم بویژه در بازار بورس تحت تاثیر قرار می‌دهد، مشارکت دادن سهامدار اقلیت در راستای اصل رفتار عادلانه با سهامداران می‌باشد لذا یکی از بنیانهای حمایت از حقوق سهامدار اقلیت وجود اصول حاکمیت شرکتی است که مشوق شفافیت مطلوب و گزارشگری همزمان اطلاعات به تمامی سهامداران در راستای رفتار یکسان است، دسترسی همه سهامداران به تمامی اطلاعات جلوی فرصت طلبی سهامدار کنترل کننده را می‌گیرد این اطلاعات نه تنها برای سهامداران بلکه برای دیگر ذینفعان نیز اهمیت دارد.

ب- ماده ۱۶۷ لایحه اصلاح قسمتی از قانون تجارت اشعار می‌دارد: «مجمع عمومی فوق‌العاده که افزایش سرمایه را از طریق فروش سهام جدید تصویب می‌کند... می‌تواند حق تقدم صاحبان سهام را نسبت به پذیرهنویسی تمام یا قسمتی از سهام جدید از آنان سلب کند...» این ماده به راحتی حق تقدم سهامداران را نقض می‌کند و این اجازه را به سهامداران اکثریت می‌دهد تا حق تقدم سهامداران اقلیت را نقض کنند و با این کار تعداد سهامداران را افزایش دهند.

پ- ماده ۱۴۴ لایحه اصلاح قسمتی از قانون تجارت: بر اساس ماده ۱۴۴ لایحه اصلاح قسمتی از قانون تجارت، مجمع عمومی عادی سالانه یک یا چند بازرس انتخاب می‌کند. با توجه به مواد ۱۴۸ و ۱۴۹ قانون یادشده بازرس شرکت نقش بی‌بدیلی در حمایت از حقوق سهامداران و جلوگیری از تخلفات مدیران بازی می‌کند، از اینرو به نظر می‌رسد باید امکانی فراهم شود تا سهامداران اقلیت بتوانند در انتخاب آنها نقش داشته باشند. اما با توجه به ماده ۸۸ قانون یادشده که تصمیم‌گیری در مجمع عمومی عادی در این موارد را منوط به احراز اکثریت نسبی حاضران در مجمع دانسته است، نمی‌توان انتخاب بازرس یا بازرسان را منحصراً در اختیار سهامدار اقلیت گذاشت. اما می‌توان انتظار داشت که بورس اوراق بهادار ایران دستورالعملی تدوین کند و طی آن پیشنهاد نامزدهای احراز تصدی بازرسی را در

اختیار سهامداران اقلیت قرار دهد تا آنان نیز دست‌کم بتوانند در انتخاب عضوی تأثیرگذاری در شرکت مشارکت داشته باشند. تبصره ماده ۱۴۴ نیز اشاره می‌کند در جاهایی که وزارت امور اقتصاد و دارایی اعلام می‌کند، بازرسی شرکت‌ها را در شرکت‌های سهامی عام اشخاصی می‌توانند ایفا کنند که نام آنان در فهرست رسمی بازرسان شرکت‌ها درج شده باشد. بنابراین می‌توان گفت که با تدوین این دستورالعمل، سهامدار اقلیت نامزدهای احراز مقام بازرسی را از این لیست انتخاب و به مجمع عمومی عادی پیشنهاد می‌کند و در ادامه بر اساس ماده ۸۸ قانون یادشده رای‌گیری انجام می‌شود. همچنین باید اشاره شود که این امر هیچ مغایرتی با قانون تجارت ندارد، زیرا بند ۱۸ ماده ۸ لایحه اصلاح قسمتی از قانون تجارت اظهار می‌کند: «قید اینکه شرکت یک بازرس خواهد داشت یا بیشتر و نحوه انتخاب و مدت مأموریت بازرس» از اینرو نحوه انتخاب بازرس را می‌توان در اساسنامه شرکت قید و این رویه را با دستورالعمل پیاده کرد.

ج- محاکم تخصصی تجاری: یکی از مشکلات نظام حقوقی ایران و بزرگ‌ترین ضعف نظام قضایی برای حمایت از سهامداران اقلیت، نبود محاکم تخصصی تجاری است. همان‌طور که می‌دانیم بر اساس قانون آیین دادرسی ایران اصل بر آن است که به کلیه دعاوی حقوقی در دادگاه عمومی حقوقی رسیدگی می‌شود مگر آنکه بر اساس قانون رسیدگی به برخی دعاوی در صلاحیت دادگاه‌های اختصاصی قرار بگیرد. درباره دعاوی تجاری نیز ما قید این‌چنینی نداریم و این دعاوی در دادگاه‌های عمومی رسیدگی می‌شوند. البته دولت در سال لایحه آیین دادرسی تجاری را تقدیم مجلس کرد که این لایحه تشکیل دادگاه‌های تجاری را الزامی می‌کند و این مسئله تا حدود زیادی مرتفع شده است.

د- ماده ۱۲۹ لایحه اصلاح قسمتی از قانون تجارت: ماده ۱۲۹، انجام برخی معاملات توسط اعضای هیأت مدیره با شرکت را ممنوع کرده است و انجام آن را منوط به اجازه هیأت مدیره و تصویب مجمع عمومی عادی می‌داند. در این‌باره قانون‌گذار هیأت مدیره را موظف کرده است ضمن اطلاع‌رسانی به بازرس شرکت، گزارشی را برای مجمع عمومی عادی آماده کنند. همچنین باید سازوکاری در نظر گرفته شود تا مدیرعامل به عنوان بازوی اجرایی هیأت مدیره و مطلع از تمام

معاملات شرکت در این زمینه گزارش ویژه‌ای تهیه کند. همچنین باید دقت شود که پیش از رای‌گیری مجمع عمومی عادی، بازرس شرکت گزارش تهیه‌شده خود را به مجمع ارائه و صراحتاً در آن نظر خود را بیان کرده باشد. در غیر این صورت نباید تصمیم مجمع عمومی عادی درباره معاملات موضوع ماده ۱۲۹ را صحیح دانست.

ه- ماده ۹۹ لایحه اصلاح قسمتی از قانون تجارت: بر اساس ماده ۹۹، پیش از تشکیل مجمع عمومی، هر صاحب سهمی برای حضور در آن موظف است برگه ورود به جلسه دریافت کند و در غیر این صورت نمی‌تواند در مجمع حاضر شود. قانون‌گذار در این ماده صرفاً به گرفتن برگه ورود امر کرده است ولی فرآیند دریافت، شکل و محتویات آن را مشخص نکرده است. همچنین احراز هویت افرادی که با وکالتنامه از سوی اصیل وارد مجمع می‌شوند نیز مشخص نشده است و از این نظر احتمال سوءاستفاده و تضییع حقوق سهامدار اقلیت را تقویت می‌کند. همچنین برگه‌های حضور و اخذ رای سهامداران باید متفاوت از اعضای هیأت مدیره باشد، در غیر این صورت نمی‌توان فردی را که مثلاً معامله موضوع ماده ۱۲۹ لایحه اصلاح قسمتی از قانون تجارت را انجام داده است شناسایی کرد.

ز- انتشار آگهی معاملات عمده: با توجه به بند ۱۱ و ۱۸ ماده ۷ قانون بازار اوراق بهادار ایران که اتخاذ تدابیر لازم برای حمایت از سرمایه‌گذاران را ضروری می‌داند و دستورالعمل اجرایی افشای اطلاعات شرکت‌های ثبت شده نزد سازمان که طی آن انتشار و افشای اطلاعات مهم را الزامی کرده است، ماده ۱۳ این دستورالعمل نیز جنبه تمثیلی دارد و موارد دیگر نیز می‌تواند ذیل آن قرار بگیرد. همچنین در بند د قید شده است، افشای اطلاعات مربوط به خرید یا فروش بااهمیت دارایی‌های ناشر را الزامی اعلام کرده است. ماده ۲ دستورالعمل نیز اشعار می‌دارد: «ناشر موظف است اطلاعات موضوع این دستورالعمل را در مهلت مقرر، مطابق فرم‌های مورد نظر سازمان، به صورت الکترونیکی و یا کاغذی در سربرگ رسمی خود که به تأیید دارندگان امضای مجاز رسیده باشد، به سازمان ارسال و همزمان به طرقی که سازمان تعیین می‌کند جهت اطلاع عموم منتشر نماید.» بنابراین به نظر ضروری می‌رسد شرکت‌های سهامی معاملات عمده خود را تارنمای شرکت برای اطلاع عموم قید کنند.

ک- منصفانه بودن مجامع: بر اساس ماده ۹۰ لایحه اصلاح قسمتی از قانون تجارت، تقسیم سود بین صاحبان سهام فقط زمانی ممکن است که مجمع عمومی آن را تصویب کند اما تقسیم ۱۰ درصد سود ویژه سالیانه الزامی است. این ماده در لایحه جدید قانون تجارت نیز وجود دارد. بنابراین در صورتی که سهامدار عمده در مجمع عمومی عادی رأی به عدم تقسیم سود دهد، سهامداران اقلیت دستاویزی جز تقسیم ۱۰ درصد سود ویژه سالیانه ندارند و این امر می‌تواند تا حدودی به حقوق سهامداران اقلیت خدشه وارد کند. از سوی دیگر تصمیم‌گیری در تقریباً همه موارد مهم تحت صلاحدید سهامدار عمده است و از این نظر سهامدار اقلیت در تنگنا قرار دارد. همچنین از آنجا که حسابرس شرکت کاملاً به کسب‌وکار و میزان منافع شرکت آگاه است باید در مجمع عمومی پیش از تصمیم‌گیری درباره تقسیم سود، گزارشی تهیه کرده، آن را ارائه نماید و سپس پس از آن درباره تقسیم سود تصمیم گرفته شود. بدین منظور بورس می‌تواند برای شرکت‌های بورسی این امر را طی دستورالعملی الزامی کند.

ل- عضو مستقل هیأت مدیره: همان‌طور که می‌دانیم در نظام حقوقی ایران آیین‌نامه یا دستورالعملی درباره الزامی بودن داشتن مدیر مستقل در شرکت‌های سهامی نداریم. این در حالی است که وجود مدیر مستقل در هیأت مدیره می‌تواند تا حدود زیادی حامی سهامداران اقلیت در برابر زیاده‌خواهی‌های سهامداران عمده باشد. بنابراین پیشنهاد می‌شود بورس طی دستورالعملی ضمن تعریف وظایف و مسئولیت‌های مدیر مستقل، داشتن مدیر مستقل را برای شرکت‌های بورسی الزامی کند و شرکت‌های بورسی با اصلاح اساسنامه خود موظف باشند دست‌کم به تعدادی که بورس مشخص می‌کند، عضو مستقل هیأت مدیره داشته باشند.^۱

م- وارد کردن کمیته‌های تخصصی هیأت مدیره در اساسنامه: همان‌طور که می‌دانیم از نظر اصول حاکمیت شرکتی، هیأت مدیره برای انجام وظایف خود باید دارای کمیته‌هایی باشد که این کمیته‌ها مسئولیت‌های محوله را به خوبی انجام دهند. در حال حاضر، در ایران ما چنین موضوعی را در شرکت‌های سهامی به

۱- به گزارش سیاستگذاری عضو مستقل هیأت مدیره که توسط مرکز ترویج حاکمیت و مسئولیت شرکتی منتشر شده است در وب سایت www.cgiran.org مراجعه کنید.

صورت مدون نداریم و دستورالعملی در این زمینه وجود ندارد که مثلاً هیأت مدیره باید دست کم کمیته حاکمیت شرکتی، کمیته اجرایی و... داشته باشد. از اینرو ضروری است بورس دستورالعملی در این زمینه منتشر و طی آن شرکت های بورسی را مکلف کند در اساسنامه خود چنین فرآیندی را بگنجانند.

ن- سازوکار انتخاب هیأت ریسه ناگراآمد است: به نظر می رسد برای جلوگیری از تضییع حقوق سهامداران اقلیت ضروری است دست کم یکی از اعضای هیأت ریسه توسط سهامدار اقلیت تعیین شود. همان طور که ماده ۱۰۱ لایحه اصلاح قسمتی از قانون تجارت صراحت دارد، رییس هیأت ریسه در صورت پیش بینی نشدن ترتیب دیگر در اساسنامه همان رییس هیأت مدیره شرکت است. بنابراین می توان یکی از ناظران یا حتی منشی جلسه را از میان سهامداران اقلیت یا به پیشنهاد آنها انتخاب کرد.

ح- سهام خزانه و نقض حقوق سهامدار: سهام خزانه یا treasury stock عادی یا ممتاز یک شرکت سهامی است که توسط همان شرکت مجدداً خریداری گردیده است. به عبارت دیگر شرکت سهام صادر شده خود را مجدداً در بورس خریداری می کند. این در حالی است که بر اساس ماده ۱۹۸ لایحه اصلاح قسمتی از قانون تجارت خرید سهام شرکت توسط همان شرکت ممنوع است و دلیل آن هم این است که شرکت و مدیریت آن همواره از اطلاعات داخلی آگاه است و ممکن است به واسطه این مزیت سهام خود را زمانی که در حداقل قیمت خود است، بخرد و همان را در اوج قیمت بفروشد و موجب ضرر و زیان فروشنده و خریدار شود. از طرف دیگر بر طبق استانداردهای حسابداری سهام خزانه یک دارایی محسوب نمی شود و سود حاصل از خرید فروش آن نباید بین سهامداران توزیع شود، بنابر این دلایل در بیشتر کشورهای جهان خرید سهام خزانه مجاز نیست؛ البته موارد دیگری نیز در مورد سهام خزانه وجود دارد و اینکه سهام خزانه از حقوقی نظیر حق رأی، سود سهام، حق تقدم خرید سهام ندارد.

ت- ماده ۱۰۱ لایحه اصلاح قسمتی از قانون تجارت را می توان با درج یک تبصره مبنی بر اینکه یکی از اعضای هیأت ریسه مجامع باید از طرف سهامداران

اقلیت پیشنهاد شود یا مثلاً منشی جلسه باید با نظر سهامداران اقلیت باشد، این ماده قانونی را اصلاح و کارآمد کرد. دربارهٔ نظار و منشی قانون‌گذار اشاره‌ای به انتخاب آنها به صورت رأی‌گیری با اکثریت نسبی نداشته است ولی در شرکت‌های بورسی عرفی وجود دارد مبنی بر اینکه سهامدار عمده رییس را انتخاب و... اما مبنای قانونی وجود ندارد.

ظ- گزارش بازرس به دادستان: بر اساس ماده ۱۵۱ لایحه اصلاح قسمتی از قانون تجارت، بازرس مکلف است در صورت اطلاع از وقوع جرمی در شرکت از سوی مدیران و مدیرعامل، آن را به مراجع قضایی (دادسرا) گزارش دهند تا به آن رسیدگی شود. به نظر می‌رسد که این ماده به نوعی متروک شده است و بازرسان چندان در اجرای آن اهتمام نمی‌ورزند، از اینرو بورس باید سازوکاری برای بیاندهشده تا این مسئله به روشنی پیاده شود.

از جمله کاستی‌های دیگری که در نظام حقوقی ایران وجود دارد و می‌توان به آنها اشاره کرد عبارت‌اند از:

- نقش بورس در حمایت از شرکت‌های زیانده مشخص نیست.
- ناکارآمد بودن مجازات‌های پیش‌بینی‌شده در لایحه اصلاح قسمتی از قانون تجارت.
- واریز شدن جرایمی که بورس از شرکت‌ها دریافت می‌کند به خزانه دولت و صرف نشدن آن برای جبران ضروریان سهامدار اقلیت.
- نظارت نکردن بورس بر شرکت‌های دارای ارزش ویژه زیر یک میلیارد تومان و زیر سی و پنج نفر که این امر به نقض حقوق سهامداران اقلیت منجر می‌شود.

• فرار از مسئولیتهای هیات مدیره